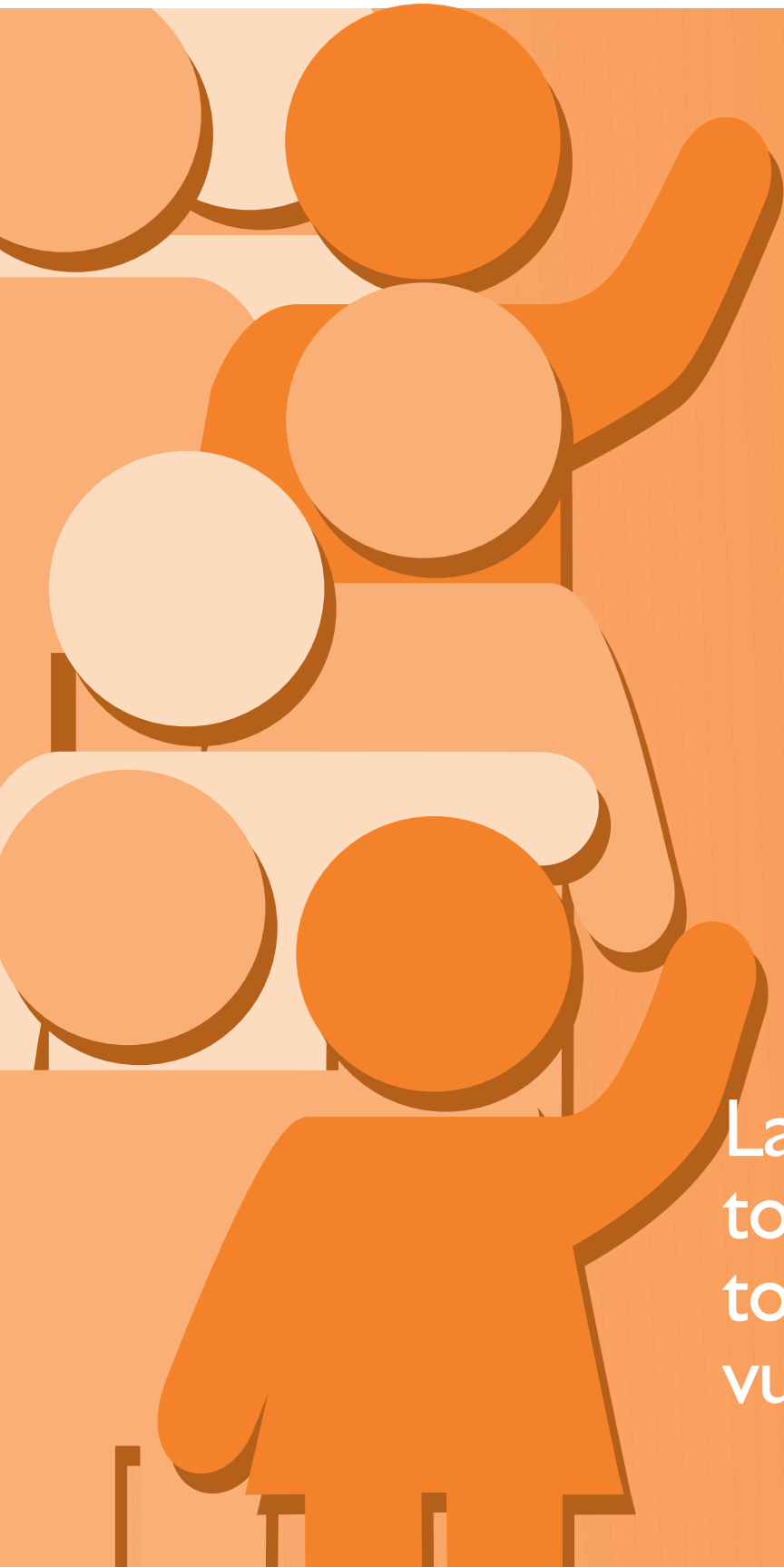

LAPSIASIAVALTUUTETTU

Lapsiasiavaltuutetun
toimiston
toimintasuunnitelma
vuodelle 2007

Sosiaali- ja terveysministeriön sisäiset julkaisut

Lapsiasiavaltuutetun toimiston toimintasuunnitelma vuodelle 2007
on internetjulkaisu, joka on luettavissa osoitteessa: www.lapsiasia.fi

Julkaisija
Sosiaali- ja terveysministeriö
Lapsiasiavaltuutetun toimisto
PL 41, 40101 Jyväskylä
pirkko-liisa.rautio@stm.fi
puh. (09) 160 73986
faksi (014) 337 4248
www.lapsiasia.fi

Taitto
Workshop Pälvä Oy

Julkaistu verkossa 3/2007

Lapsiasiavaltuutetun toimiston toimintasuunnitelma vuodelle 2007

Sisältö

1. Lapsiasiavaltuutetun linjaus työn painopisteistä	4
2. Lapsiasiavaltuutetun tehtävät ja työtä ohjaavat periaatteet	6
3. Keskeiset hankkeet perustehtävien toteuttamiseksi	8
3.1 Tiedotus ja yhteistyöverkostot	8
3.2 Lasten ja nuorten elinolojen ja oikeuksien toteutumisen arviointi	9
3.3 Päätöksentekoon vaikuttaminen lapsinäkökulmasta	9
3.4 Yhteydenpito lapsiin ja nuoriin	11
3.5 Lapsia koskevan tiedon välittäminen lasten parissa työskenteleville, viranomaisille sekä muulle väestölle	11
3.6 Yhteistyön kehittäminen lapsipolitiikan toimijoiden välille	11
3.7 YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen edistäminen	12
3.8 Kansainvälinen toiminta	13
4. Tukipalvelut, henkilöstö sekä talous	14
5. Julkaisut	16
Liite I	
Määräraha vuoden 2007 toimintamenoihin	17
Määräraha vuoden 2007 toimintamenoihin/erittely	18

I. Lapsiasiavaltuutetun linjaus työn painopisteistä

Lapsiasiavaltuutetun työn painopisteenä on vuonna 2007 yhteydenpito lapsiin ja nuoriin sekä heidän mielipiteidensä välittäminen päätöksentekijöille.

Lapsiasiavaltuutetun työn painopisteenä on vuonna 2007 yhteydenpito lapsiin ja nuoriin sekä heidän mielipiteidensä välittäminen päätöksentekijöille. Tätä varten luodaan ja vahvistetaan yhteydenpidon kanavia sekä valtakunnallisesti että erityisesti Keski-Suomessa. Yhteydenpidon tavoitteena on ensinnäkin koota lasten näkemyksiä suuntaamaan lapsiasiavaltuutetun työtä. Toisena tavoitteena on koota aineistoa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumisesta.

Suomen valtion tulee laatia seuraava määräaikaishallinnon raportti YK:n lapsen oikeuksien komitealle heinäkuussa 2008. Lapsiasiavaltuutettu valmistautuu vuoden 2007 aikana oman rinnakkaisraporttinsa laadintaan. Tähän käytetään lapsilta ja nuorilta itseltään kerättävää tietoa. Tavoitteena

on tuoda lapsen oikeuksien sopimuksen seuranta paremmin yleiseen tietoisuuteen. Vuoden aikana kartoitetaan myös yleisen lapsen oikeuksien viestintästrategian laadintaa.

Hyvinvoivat lapset ovat ikääntyvän Suomen paras vanhuuden turva. Vaikuttamistyössä alkuvuoden painopisteenä on vahvistaa lapsinäkökulmaa eduskuntavaalien alla käytävässä keskustelussa sekä sen jälkeen alkavissa hallitusohjelmanneuvotteluissa.

Hallitusohjelmassa tulee sitoutua konkreettisiin tavoitteisiin vähentää lasten ja nuorten vähemmistölle kasautuvaa pahoinvointia. Keinona on erityisesti lasten ja perheiden ongelmia ehkäisevän työn ja vanhemmuuden tukemisen vahvistaminen palveluissa. Myös lasten osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia on lisättävä. Tärkeimmät tavoitteet on kirjattu yhteistyöverkoston kanssa lokakuussa 2006 julkaistuu ehdotukseen lasten ja nuorten hallitusohjelmaksi.

Merkittävin yksittäinen lasten pahoinvointia lisäävä tekijä on lasten vanhempien liiallinen alkoholinkäyttö. Tavoitteena on vahvistaa julkisen vallan palveluita ja politiikkaa vanhempien alkoholinkäytön sekä siitä lapsille koituvien haittojen vähentämiseksi.

Lapsiasiavaltuutettu osallistuu myös opetusministeriön aloittaman valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman valmisteluun.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oikeuksien toteutumista arvioidaan toisen kerran lapsiasiavaltuutetun toimintakertomuksessa keväällä 2007. Tällä kertaa kertomukseen kootaan myös ulkopuolisia artikkeleita ajankohtaisista teemoista ja uudesta tutkimuksesta. Kertomus toimitetaan laajasti päättäjille, hallinnolle ja kansalaisjärjestöille.

Vuoden aikana käynnistyy lapsuuden tutkimuksen valtakunnallisen verkoston toiminta Jyväskylän yliopiston yhteydessä Itsenäisyyden juhluvuoden lasten rahaston (ITLA) rahoittamana.

Kunnat suunnittelevat vuoden aikana omien palveluidensa järjestämistä kunta- ja palvelurakenteiden uudistamisesta annetun lain mukaisesti. Lapsiasiavaltuutettu edistää lapsivaikutusten arviointia kunta- ja palvelurakenteen muutoksissa yhteistyössä Stakesin Jyväskylän yksikön kanssa. Tavoitteena on käynnistää vuoden aikana pilottihanke Keski-Suomessa.

Vuosi 2007 on lapsiasiavaltuutetun kolmas toimintavuosi. Lapsiasiavaltuutettu on itsenäinen viranomaisen sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä. Itsenäisyyttä rajoittavat lähinnä toimiston niukat henkilöstövoimavarat. Voimavarat ovat riittämättömät suhteessa lakisääteisiin tehtäviin sekä kansalaisyhteiskunnan odotuksiin. Toimistossa työskentelevät lapsiasiavaltuutetun ohella lakimies ja osastosihteeri.

Sosiaali- ja terveysministeriön esityksistä huolimatta lapsiasiavaltuutetun toimistolle ei vuoden 2007 valtion talousarviossa ole osoitettu vakinaista lisähenkilöstöä. Vuodelle 2007 on saatu yksi määräaikainen virka, joka käytetään lasten osallistumisen edistämiseen.

Suomen lapsiasiavaltuutetun toimisto on Euroopan toiseksi pienin. Euroopassa on parikymmentä vastaavaa toimistoa, joista osa on alueellisia. Useat näistä on perustettu 2000-luvun aikana Suomen tavoin. Latviaa lukuun ottamatta kaikkien muiden maiden ja alueiden toimistot ovat Suomeen verrattuna moninkertaisesti resursoituja.

Tärkeänä tukiverkostonä lapsiasiavaltuutetun työlle toimii vuoden 2006 lopulla työnsä aloittanut lapsiasianeuvottelukunta.

Jyväskylässä 31.1.2007

Maria Kaisa Aula

2. Lapsiasiavaltuutetun tehtävät ja työtä ohjaavat periaatteet

Lapsiasiavaltuutetun perustehtävät on linjattu laissa lapsiasiavaltuutetusta (1221/2004). Lain mukaan lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on lapsen edun, oikeuksien ja hyvinvoinnin edistäminen yleisellä yhteiskuntapolitiikan ja lainsäädännön tasolla sekä YK:n lapsen oikeuksien koskevan yleissopimuksen (SopS 59-60/1991) toteutumisen edistäminen. Lapsiasiavaltuutettu toimii yhteistyössä muiden viranomaisten, asiantuntijoiden, järjestöjen ja muiden lapsipolitiikan toimijoiden kanssa.

Lapsiasiavaltuutettu ei ratkaise tai anna lausuntoja yksittäisen lapsen tai perheen asioita koskeviin valituksiin tai kanteluihin. Lapsiasiavaltuutettu ei ole lainvalvoja. Asiakasyhteydenottoja käytetään aineistona vaikuttamistyössä.

Lapsiasiavaltuutetun laissa määritellyt perustehtävät ovat seuraavat:

- 1) Lasten ja nuorten elinolosuhteiden sekä lapsen edun ja oikeuksien toteutumisen seuranta ja arviointi
- 2) Lainsäädännön ja muun yhteiskunnallisen päätöksenteon seuranta ja siihen vaikuttaminen lapsinäkökulmasta
- 3) Yhteydenpito lapsiin ja nuoriin ja heiltä saadun tiedon välittäminen päätöksentekoon
- 4) Lapsia koskevan tiedon välittäminen lasten parissa työskenteleville, viranomaisille sekä muulle väestölle
- 5) Yhteistyön kehittäminen lapsipolitiikan toimijoiden välille
- 6) YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumisen edistäminen

Lapsiasiavaltuutettu on siis yhteiskuntapoliittinen vaikuttaja, päättäjien herättelijä, lasten äänen vahvistaja sekä lapsipolitiikan toimijoiden yhteistyön rakentaja.

Toimintatapoina ovat aloitteet, kannanotot ja muu julkinen vaikuttaminen, lausunnot sekä pienimuotoiset selvitykset. Vaikuttaminen voi suuntautua julkisen vallan ohella myös esimerkiksi elinkeinoelämään, työmarkkinajärjestöihin sekä joukkotiedotusvälineisiin.

Vuosittain lapsiasiavaltuutettu antaa valtioneuvostolle toimintakertomuksen omasta toiminnastaan maaliskuun loppuun mennessä. Kertomukseen tulee sisältyä arvio lasten oikeuksien toteutumisesta sekä lasten hyvinvoinnin kehityksestä ja lainsäädännössä havaituista puutteista. Valtuutetun toimintasuunnitelmaan tulee sisältyä kunkin vuoden tehtävien painopistealueet ja niiden liittyminen eri hallinnonalojen toimintaan.

Lapsiasiavaltuutettu toimii itsenäisenä viranomaisena sosiaali- ja terveysministeriön perhe- ja sosiaaliosaston yhteydessä. Lapsiasiavaltuutetun toimisto sijaitsee Jyväskylässä Wanha Lääni -nimisessä virastotalossa Cygnaeuksenkatu 1:ssä.

Työtä ohjaavat periaatteet

Lapsiasiavaltuutettu edistää yhdessä muiden toimijoiden kanssa lapsen hyvää elämää.

Lapsiasiavaltuutettu valitsi syksyllä 2005 työtään ohjaaviksi seuraavat periaatteet:

- 1) Lapsen oikeudet ovat aikuisten velvollisuuksia. Aikuisen tehtävä on huolehtia lapsen tarvitsemasta suojelusta ja hoivasta sekä erityisesti siitä, että ongelmiin puututaan riittävän varhain ja ajoissa. Lasten asioissa välinpitämättömyys tänään tulee kalliiksi huomenna. Aikuisten velvollisuus on myös turvata lapsille osallistumisen ja vaikuttamisen sekä oman mielipiteen ilmaisun mahdollisuudet.
- 2) Lapsella on oikeus olla lapsi – riittävän pitkään ja rauhassa. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa lapsia ovat alle 18-vuotiaat. Lapsuuden lyheneminen ja aikuisten maailman ongelmien ja uhkien tunkeutuminen lapsen maailmaan liian aikaisin ovat suomalaisen yhteiskunnan haasteita. Media eri muodoissaan, mainonta ja viihdeteollisuus ovat lasten kasvuympäristön vahvoja vaikuttajia. Lapsen kasvurauhan turvaaminen on sekä julkisen vallan, vanhempien ja muiden aikuisten että alan kaupallisten toimijoiden vastuulla.
- 3) Lasten hyvinvointi ratkaisee ikääntyvän Suomen elinvoiman. Lapset ovat tulevaisuuden Suomessa niukka voimavara, joista on huolehdittava mahdollisimman hyvin. Mitä paremmin tämän päivän lapset voivat, sitä menestyksellisempi on Suomen tulevaisuus.

3. Keskeiset hankkeet perustehtävien toteuttamiseksi

3.1 Tiedotus ja yhteistyöverkostot

Lapsiasiavaltuutetun toimiston työssä korostuvat vaikuttamisen keinona viestintä sekä yhteistyöverkostojen luominen.

Tiedottaminen, yleiseen mielipiteeseen vaikuttaminen sekä osallistuminen julkiseen keskusteluun korostuvat lapsiasiavaltuutetun työssä vielä enemmän kuin tavanomaisessa viranomaistoiminnassa. Se on tapa tuoda esille lapsinäkökulmaa. Viestinnän tehtävänä on myös selkiyttää suurelle yleisölle lapsiasiavaltuutetun tehtäviä. Työn kannalta on tarpeen myös seurata tiiviisti lapsiasiavaltuutetun työtä koskevaa uutisointia ja kirjoittelua. Seuranta ostetaan Observer Oy:ltä. Tiedotuksen operationaalista tukipalvelua ostetaan ulkopuolelta, koska toimistolla ei ole tiedottajaa.

Lapsiasiavaltuutetun toimiston tärkein oma viestintäväline on verkkopalvelu www.lapsiasia.fi. Verkkopalvelun kehittämisen arvoina ovat viranomaistoiminnan avoimuus, käyttäjäystävällisyys, ihmisläheisyys ja luottamuksellisuus. Sen tarkoitus on opastaa yhteydenotoissa lapsiasiavaltuutetun toimistoon, tarjota tietoa ja uutisia lapsiasiavaltuutetun työstä sekä lapsen oikeuksiin ja lapsipolitiikkaan liittyvää keskeistä asiakirja-aineistoa.

Verkkopalvelun vetovoimaisuutta vahvistetaan sen visuaalista ilmettä uudistamalla. Palveluun avataan lapsille erityisesti suunnattu osio. Tämän osion kehittämistyöstä on vuonna 2006 solmittu sopimus Jyväskylän yliopiston Agora Game Labin kanssa. Vuoden alussa julkaistava lapsiasiavaltuutetun esite keskittyy verkkopalvelusta tiedottamiseen.

Verkkopalvelu toimii pääasiassa suomen mutta rajoitetusti myös ruotsin ja englannin kielillä. Vuoden aikana lisätään verkkoon saamenkielistä palvelua ja tietoa lapsen oikeuksista.

Ensimmäisen toimintavuoden aikana luodut yhteistyöverkostot sekä hallinnon sisällä että kansalaisjärjestöjen ja tutkijoiden kanssa ovat lapsiasiavaltuutetun tärkeä työväline. Näiden laajentamista jatketaan. Tavoitteena on luoda nykyistä tiiviimpiä yhteyksiä kuntatasolle sekä elinkeinoelämään. Myös kirkkohallitus ja sen lapsi- ja nuorisotyö on tärkeä yhteistyökumppani.

Valtion keskushallinnon ohella tärkeä kumppani ovat lääninhallitukset, jotka valvovat alueellaan muun muassa sosiaalisten ja sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumista. Jatketaan säännöllistä yhteydenpitoa läänien nuorisotyön, sivistysasioiden sekä sosiaali- ja terveysasioiden asiantuntijoiden kanssa. Lisäksi luodaan yhteydet myös sosiaaliasiamiesten valtakunnalliseen verkostoon. Tiivistetään yhteistyötä Kuluttajaviraston kanssa. Saamelaiskäräjät on uusi yhteistyökumppani liittyen saamelaisten lasten oikeuksien toteutumista edistävään yhteispohjoismaiseen hankkeeseen.

3.2 Lasten ja nuorten elinolojen ja oikeuksien toteutumisen arviointi

Tärkein väline lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oikeuksien tilan arviointiin on lapsiasiavaltuutetun vuosittain maaliskuussa valtioneuvostolle annettava toimintakertomus. Toimintakertomukseen vuodelta 2006 kootaan ulkopuolisten asiantuntijoiden katsauksiin perustuva lasten hyvinvoinnin ja oikeuksien tilan tiivis, yleistajuinen arvio. Arvioita kootaan seuraavilta alueilta: lapsiin kohdistuva väkivalta, lasten perusoikeuksien toteutuminen ja erityisesti sivistykselliset oikeudet sekä WHO:n ja kansallisen kouluterveyskyselyn tulokset ja seksuaaliterveys. Tuoreesta tutkimuksesta esitellään Lapset ja media sekä Eriarvoinen lapsuus -tutkimusprojektin tulokset (Tampereen yliopisto).

Toimintakertomuksen kohderyhmänä ovat päättäjät, hallinto ja kansalaisjärjestöt. Kertomuksen tavoitteena on myös parantaa lasten hyvinvointia koskevan tutkimus- ja muun tiedon välittymistä päätöksentekoon.

Lapsiasiavaltuutettu toteutti kyselyn peruskoulun oppilaskunnille syksyllä 2006 yhteistyössä opetusministeriön Osallistuva oppilas – yhteisöllinen koulu -hankkeen kanssa. Kartoitetut kysymykset koskivat lasten hyvinvointiin ja kouluviihtyvyyteen vaikuttavia tekijöitä, käsityksiä kunnallisista palveluista, mielipiteitä alkoholinkäytön vaikutuksista, peloista sekä yleisistä vaikutusmahdollisuuksista. Raportti julkistetaan vuoden 2007 alussa.

Vuoden 2005 toimintakertomukseen sisältyi lapsiasiavaltuutetun arvio lasten hyvinvoinnin seurannan kehittämistarpeista ja tietopohjan puutteista. Vuoden 2007 aikana kootaan arvio siitä, miten näiden puutteiden korjaaminen on ministeriössä ja tutkimuslaitoksissa edennyt. Arvioinnissa tukeudutaan erityisesti lapsiasianeuvottelukunnassa mukana oleviin asiantuntijoihin.

3.3 Päätöksentekoon vaikuttaminen lapsinäkökulmasta

Alkuvuodesta vaikuttamistyö painottuu eduskuntavaalien alla käytävään keskusteluun sekä hallitusohjelmaneuvoitteluihin ja sen perusteella luotaviin ministeriöiden uusiin linjauksiin vaikuttamiseen. Loppuvuodesta luodaan yhteyksiä uuden hallituksen ministereihin ja uuteen eduskuntaan. Vaikuttamisen sisällölliset painopisteet ilmenevät syksyllä 2006 julkaistusta Ehdotuksesta lasten ja nuorten hallitusohjelmaksi.

Hallitusohjelmaan vaikuttamisessa jatketaan työtä vuonna 2006 aloitetun yhteistyöverkoston kanssa. Yhteistyöverkoston kuuluvat opetusministeriön yhteydessä toimiva nuorisosiain neuvottelukunta, Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi ry, Lastensuojelun keskusliitto ry, Nuori Suomi ry, Terveyden edistämisen keskus/Lasten terveysfoorumi sekä Kirkkohallitus.

Tavoitteena on saada hallitusohjelmaan mukaan konkreettinen tavoite lasten ja nuorten kasautuvan pahoinvoinnin vähentämisestä sekä vahva lasten ja perheiden ongelmia ehkäisevää työtä korostava näkökulma. Ehkäisevän työn vahvistumisen tulisi näkyä siinä, että lasten huostaanottojen tarve vähenee ja niihin johtavat kehityskulut kyetään katkaisemaan nykyistä aikaisemmin.

Oppilaskuntakyselyn tulokset tiedotetaan muun muassa puolueille, kansanedustajille, hallinnolle ja muille päättäjille myös kuntatasolla. Lapsiasiavaltuutetun verkkopalvelussa julkaistaan vuoden 2006 lopulla eduskuntapuolueille tehty kysely lasten hyvinvointiin liittyvistä puolueiden tavoitteista. Täydennetään kyselyä eduskunnan ulkopuolisten rekisteröityjen puolueiden osalta.

Lapsiasiavaltuutettu osallistuu pysyvänä asiantuntijana opetusministeriön asettaman valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopoliittista kehittämisohjelmaa laativan työryhmän työhön 1.1.–31.12.2007. Kyseessä on ensimmäinen uuden nuorisolain mukainen ohjelma. Jatkossa joka neljäs vuosi hyväksyttävä ohjelma sisältää valtakunnalliset lapsi- ja nuorisopoliittikan tavoitteet sekä suuntaviivat läänien ja kuntien vastaavalle ohjelmatyölle. Kehittämisohjelman valmistelee

opetusministeriö yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Keski-Suomessa pyritään käynnistämään alueellisen lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman laadinta.

Valtioneuvoston ja ministeriötason strategioissa vaikutetaan erityisesti seuraaviin asioihin:

- Lasten hyvinvoinnin ja elinolojen seurantaan koskevan tiedonhankinnan ja tietämyksen parantaminen sekä kokonaisvaltaisen, koordinoitun strategian luominen valtionhallinnossa
- Lasten elinoloja arvioivan ja ennakoivan kansallisen tutkimusohjelman käynnistäminen
- Sosiaali- ja terveysministeriön oman lapsinäkökulman vahvistaminen ja lasten hyvinvointistrategian laatiminen
- Lapsivaikutusten arvioinnin käyttöön ottaminen

Tehdään heti vuoden 2007 alussa lasten vanhempien alkoholinkäytön ja sen lapsille aiheuttamien haittojen vähentämistä koskeva aloite sosiaali- ja terveysministeriölle yhdessä A-klinikkasäätiön ja mahdollisten muiden yhteistyötahojen kanssa. Aloitteella pyritään vauhdittamaan sosiaali- ja terveysministeriön sitoutumista vanhempien alkoholinkäytön vähentämistoimiin. Erilaisin ministeriön käytössä olevin ohjauksen, rahoituksen ja suunnittelun välinein tulisi vähentää sekä vanhempien yleistä alkoholinkäyttöä että siitä lapsille aiheutuvia haittoja.

Valtionhallinnossa on vuonna 2007 väkivallan vähentämisen toimien painopisteenä lapsiin ja nuoriin kohdistuva väkivalta. Tehdään yhteistyötä sisäministeriön sisäisen turvallisuuden sihteeristön kanssa painopisteen toteutumisen edistämiseksi. Erityisenä tavoitteena on saada vuoden aikana ratkaisu lasten turvallisuuden tilan arvioinnin ja sen edellyttämän lasten uhritutkimuksen aloittamisesta. Lapsiin kohdistuvan väkivallan yleisyydestä ei ole ajantasaista rekisteritietoa eikä lapsilta kerättyä arviota.

Lasten seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisyyn liittyvässä vaikuttamistyössä tehdään yhteistyötä erityisesti Pelastakaa Lapset ry:n verkoston sekä Delfins ry:n kanssa. Tavoitteena on myös saada alkamaan arviointi seksuaalisen hyväksikäytön viranomaisyhteistyön, palveluketjujen ja tutkimusten laadusta ja toimivuudesta maan eri alueilla.

Esitys uudeksi lastensuojelulaiksi käsitellään eduskunnassa loppuun vuoden 2007 alkupuolella. Sen käsittelyssä ja jatkotyössä on tarpeen vahvistaa lastensuojelun kansallista johtamis-, kehittämis- ja arviointivastuuta (STM, Kuntaliitto) sekä turvata sosiaalityön voimavarat.

Edistetään lapsivaikutusten arvioinnin pilotteja kunta- ja palvelurakennehankkeen kunta- ja aluetason toimeenpanossa yhteistyössä STM:n, Stakesin Jyväskylän yksikön ja Keski-Suomen liiton kanssa.

Suomen Lastenlääkäriyhdistyksen kanssa aloitetaan työ lasten erikoissairaanhoidon laadun edistämiseksi (benchmarking ja kansalliset kriteerit).

Kuluttajaviraston kanssa toteutetaan syksyllä 2007 yhteinen työseminaari, jossa käsitellään lapset, mainonta, media ja kuluttaminen – aihepiiriin ajankohtaisia teemoja sekä Kuluttajaviraston valmistelemaa opasta lasten vanhemmille. Seminaariin kutsutaan asiasta kiinnostuneita järjestöjä. Lisäksi Kuluttajaviraston kanssa pyritään edistämään lapsen suojelua kuluttajana erityisesti verkko- ja kännykkäympäristössä. Yhteistyössä seurataan myös iltapäivälehtien myyntijulisteiden kehitystä.

3.4 Yhteydenpito lapsiin ja nuoriin

Lapsiasiavaltuutetun työn painopisteenä vuonna 2007 on yhteydenpito lapsiin ja nuoriin sekä heidän mielipiteidensä välittäminen päätöksentekijöille. Yhteydenpidossa kerätään vuonna 2007 erityisesti arvioita lapsen oikeuksien toteutumisesta. Kerättyä aineistoa hyödynnetään lapsiasiavaltuutetun omassa raportoinnissa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumisesta. Lisäksi kerätään yleistä palautetta ja ehdotuksia lapsiasiavaltuutetun työtä varten. Erityisesti lapsiasiavaltuutetun oman työn painopisteiden arvioimista ja toiminnan ideointia varten perustetaan lasten neuvottelukunta tai verkosto, johon etsitään keskisuomalaisia lapsia. Lisäksi haetaan halukkaita yhteistyökouluja tai – hankkeita myös muualta Suomesta.

Peruskoulun oppilaskunnille syksyn 2006 aikana tehty hyvinvointikartoitus julkaistaan helmi–maaliskuussa. Avataan lapsille suunnattu verkkopalvelu, jota kehitetään yhteistyössä Jyväskylän yliopiston Agora Game Labin kanssa. Jatketaan palvelun kehittämistä pelinomaiseksi.

Tavoitteena on jatkaa yhteistyötä peruskoulujen oppilaskuntien kanssa sekä tiivistää yhteistyötä paikallisten lasten parlamenttien kanssa (Tampere, Kotka, Jyväskylä). Selvitetään myös muilla paikkakunnilla toimivia lasten ja nuorten osallistumisjärjestelmiä. Yhteistyötä tehdään myös varhaisnuorisjärjestöjen osallisuushankkeen kanssa. Osallistumme valtakunnalliseen Lasten parlamenttien tapaamiseen vuoden 2007 marraskuussa. Luodaan yhteydet Nuorisovaltuustojen yhdistykseen. Lisäksi tiedotetaan lapsiasiavaltuutetun työstä erityisesti keskisuomalaisilla kouluilla. Osallistutaan Jyväskylässä pidettävälle erilaisille nuorten messuille ja tapahtumiin (Next Step, My Way, Toukofest). Myös näissä kerätään nuorten mielipiteitä. Tehdään yhteistyötä Keski-Suomen Nuksu ry:n kanssa (Nuorten Keski-Suomi -verkosto).

Pohjoismaiden lapsiasiavaltuutettujen yhteinen hanke perehtyy saamelaisen lasten oikeuksien toteutumiseen. Tässä hankkeessa luodaan Suomessa yhteydet saamelaiskäräjiin ja tavataan saamelaisia lapsia sekä saamelaisalueella että mahdollisuuksien mukaan myös sen ulkopuolella.

Kootaan asiantuntijaryhmä kehittämään lasten osallistumista tukevia aloitteita kansallisesti ja arviomaan nykytilaa. Tehdään yhteistyötä opetusministeriön kanssa nuorisolain 8 §:n toteutumisen edistämiseksi myös lasten osalta.

Laaditaan lasten oikeuksia ja velvollisuuksia eri ikävaiheissa Suomen lainsäädännössä kartoittava selvitys toimiston omana työnä.

3.5 Lapsia koskevan tiedon välittäminen lasten parissa työskenteleville, viranomaisille sekä muulle väestölle

Tiedonvälittämisessä korostuu yleinen tiedotus ja julkiseen keskusteluun osallistuminen sekä verkkopalvelun kehittäminen. Lapsiasiavaltuutettu osallistuu lasten parissa työskentelevien ammattiryhmien (esimerkiksi lastenlääkärit, lastentarhanopettajat, nuorisotyöntekijät, sosiaalityöntekijät) tilaisuuksiin ja pyrkii lisäämään heidän tuntemustaan lasten oikeuksista. Lapsiasiavaltuutetun esite suunnataan erityisesti lasten parissa työskenteleville. Tavoitteena on verkkopalvelun käyttäjien lisääminen.

3.6 Yhteistyön kehittäminen lapsipolitiikan toimijoiden välille

Lapsiasiavaltuutetun työstä suurin osa on käytännössä yhteistyöhankkeita erilaisten lapsipolitiikan toimijoiden välillä. Yhteistyön rakentaminen on myös tärkeä väline lapsiasiavaltuutetun vaikuttamistyössä. Yhteistyö on välttämätöntä myös sen vuoksi, että lapsiasiavaltuutetun omat henkilöstö- ja muut voimavarat ovat hyvin rajalliset.

Lapsuuden ja lapsitutkimuksen valtakunnallista verkostoitumista edistetään yhteistyössä Itsenäisyyden juhluvuoden lastenrahaston ITLAn kanssa. Verkoston toiminta käynnistyy vuoden 2007 aikana ITLA:n rahoituksella. Jyväskylän yliopistoon palkataan henkilö valtakunnallisen verkoston kehittämistyötä varten. Jyväskylän yliopisto on päättänyt valita lasten ja nuorten kasvuympäristöt yhdeksi viidestä yliopiston erityisestä osaamisalueesta. Lapsiasiavaltuutetun toimisto tekee yhteistyötä Jyväskylän yliopiston lisäksi Tampereen Perheen- ja lapsen tutkimusyksikön sekä Turun Lapsi- ja nuorisotutkimuskeskuksen kanssa. ITLA ja lapsiasiavaltuutettu järjestävät syksyllä 2007 eduskunnassa suomalaista lapsuudentutkimusta esittelevän foorumin.

Lapsiasiavaltuutettua koskevan lain 4 §:n mukaan lasten aseman ja oikeuksien sekä niitä koskevan viranomaisten yhteistyön edistämistä varten lapsiasiavaltuutetun apuna toimii neuvottelukunta. Valtioneuvosto nimitti lapsiasianeuvottelukunnan 17.8.2006. Neuvottelukunta laatii toimintasuunnitelmansa alkuvuodesta 2007. Jatkossa neuvottelukunnan suunnitelma liitetään lapsiasiavaltuutetun toimintasuunnitelman mukaan. Neuvottelukunnan asiantuntemusta pyritään käyttämään hyväksi erityisesti YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen kansallisen viestintästrategian käynnistämisessä sekä lasten hyvinvoinnin tilan ja sen tietopohjan puutteiden arvioinnissa.

Lapsiasiavaltuutetun toimisto on mukana seuraavissa työryhmissä tai verkostoissa:

- Valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopoliittisen kehittämisohjelman laadinta
- Itsenäisyyden juhluvuoden lastenrahaston hallitus
- Kuntaliiton LapsiARVI – Lapsipolitiikan kehittämisryhmä
- Liikenne- ja viestintäministeriö EU:n uuden tv-direktiivin kansallinen seurantaryhmä
- Keski-Suomen lasten hyvinvointi -ohjelma (eheytetyn koulupäivän jalkautus) Jyväskylän yliopisto
- Nuksu – Nuorten Keski-Suomi -hankkeen ohjausryhmä
- Kannuste – Nuorisotiedotuksen Keski-Suomen hankkeen ohjausryhmä
- Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen lastensuojelutyöryhmä
- Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen varhaiskasvatustyöryhmä
- Jyväskylän Lasten Parlamentin ohjausryhmä

3.7 YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen edistäminen

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumisen edistämisessä keskeinen haaste on sopimuksen ja sen seurantaprosessin tunnettuus. Sopimuksesta ja sen seurannasta tiedotetaan liian vähän. Siitä ei käydä julkista keskustelua. Se ei ole kattavasti lasten, lasten asioita käsittelevien ammattilaisten saati sitten suuren yleisön tiedossa.

Lapsiasiavaltuutetun verkkopalveluun www.lapsiasia.fi on kerätty tietoa lapsen oikeuksien sopimuksesta ja seurantadokumenteista. Lapsiasiavaltuutettu perustaa omat lausuntonsa ministeriöille ja eduskunnan valiokunnille johdonmukaisesti YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen sekä siitä Suomelle annettuihin päätelmiin. Tätä kautta tiedotetaan hallinnolle sopimuksen sisällöstä.

Lapsille sopiva Suomi -toimikunta esitti YK:n yleiskokouksen lasten erityisistunnon edellyttämässä Suomen kansallisessa toimintasuunnitelmassa (STM julkaisuja 2005:5), että lapsiasiavaltuutetun tulee laatia ehdotus valtioneuvostolle lapsen oikeuksien yleissopimuksen valtakunnalliseksi viestintästrategiaksi. Vuoden 2007 aikana arvioidaan strategian laatimista ja lapsen oikeuk-

sien tiedottamisen tulevia linjoja ja eri ministeriöiden vastuita. Mahdollisuuksien mukaan tässä arvioinnissa hyödynnetään lapsiasianeuvottelukunnan luomaa verkostoa.

Loppuvuonna työ keskittyy YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen seurannan vuoden 2008 määräaikaisraportoinnin valmistautumiseen. Lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumisen arviointi on myös teemana tiedon keräämisessä lapsilta ja nuorilta. Tietoa käytetään hyödyksi lapsiasiavaltuutetun omassa arviossa sopimuksen toteutumisesta YK:n lapsen oikeuksien komitealle vuonna 2008.

Lapsen oikeuksien toteutumisen arvioinnissa pyritään saamaan käyttöön myös kooste läänien käsittelemistä lapsen oikeuksia sivuvista sivistys- ja sosiaalitoimen oikeusturva-asioista sekä sosiaaliamiesten raporteista lapsinäkökulmasta.

Eri yhteistyötahojen kanssa (ulkoministeriö, muut ministeriöt, alan järjestöt) kehitetään lapsen oikeuksien sopimuksen seurantaprosessia niin, että Suomen maaraportista käytäisiin aiempaa enemmän julkista ja kansallista keskustelua.

Saamelaisten lasten oikeuksien vahvistamiseksi käynnistetään yhteispohjoismainen projekti lapsiasiavaltuutettujen kesken. Tähän haetaan Interreg -rahoitusta. Tavoitteena on saada tietoa saamelaisten lasten oikeuksien toteutumisesta sekä vahvistaa heidän mahdollisuuksiaan tulla kuulluksi sekä kansallisesti että oman itsehallintojärjestelmänsä kautta. Saatua aineistoa vertaillaan myös pohjoismaisesti. Käännetään Suomessa YK:n lapsen oikeuksien sopimus saamen kielelle/kielille. Aloitetaan saamenkielinen verkkopalvelu.

Tehdään yhteistyötä Lastensuojelun keskusliiton ja Väestöliiton kanssa maahanmuuttajalasten oikeuksien tilan ja tärkeimpien kehittämistarpeiden arvioimiseksi. Luodaan yhteydet romani-asiain neuvottelukuntaan romanilasten oikeuksien tilan arvioimiseksi.

3.8 Kansainvälinen toiminta

Euroopan neuvoston jäsenmaiden lapsiasiavaltuutetuilla on ENOC-verkosto, joka parhaillaan uudistaa sääntöjään ja siinä yhteydessä uudelleen arvioi nykyistä jäsenkuntaansa. Suomen lapsiasiavaltuutetun toimisto hyväksyttäneen jäseneksi virallisesti vuoden 2007 aikana. Käytännössä Suomen lapsiasiavaltuutettu voi osallistua toimintaan jäsenen tavoin jo nyt. Osallistutaan verkoston vuosikokoukseen Barcelonassa 19.–21.9.2007.

ENOC:n tavoitteena on tiivistää yhteyksiään sekä Euroopan Neuvostoon että Euroopan Unionin komissioon. Tarkoituksena on perustaa vuoden aikana pieni toimisto Strasbourgiiin. EU:n kanssa tehtävä yhteistyö liittyy erityisesti komission julkaisemaan Kohti lapsen oikeuksien strategiaa -tiedonantoon ja sen konkretisoitumiseen. ENOC osallistuisi muun muassa komission perusteilla olevan lapsen oikeuksien foorumiin.

Kansainvälisessä toiminnassa korostuu pohjoismainen yhteistyö. Pohjoismaiden lapsiasiavaltuutettujen tehtävänkuvat ja lainsäädäntö ovat hyvin yhtäläiset Ruotsissa, Norjassa, Islannissa ja Suomessa. Tanskassa työ on järjestetty lapsiasianeuvoston kautta. Alkuvuodesta vierailaan Ruotsin lapsiasiavaltuutetun toimistossa. Laaditaan yhteinen hakemus EU:n Interreg-rahastolle saamelaisten lasten oikeuksien edistämisen hankkeeseen vuosina 2007–2008.

Suomen puheenjohtajakaudella järjestettävään Pohjoismaiden ministerineuvoston seminaariin Nuoret ja sukupuoli 29.–30.3.2007 Hanasaaressa Helsingissä liittyy lapsiasiavaltuutettujen paneeli. Tässä yhteydessä selvitetään myös tiiviimmän pohjoismaisen lapsipolitiikan yhteistyön mahdollisuuksia.

Pohjoismaiden lapsiasiavaltuutettujen kokous järjestetään Jyväskylässä 31.5–1.6.2007.

4. Tukipalvelut, henkilöstö sekä talous

Lapsiasiavaltuutetun toimisto toimii omana tulosityksikkönä Jyväskylässä sosiaali- ja terveysministeriön perhe- ja sosiaaliosaston yhteydessä. Tämän vuoksi johdon voimavaroja tarvitaan yleis- ja taloushallintoon sekä toiminnan ja talouden suunnitteluun. Sijainnin takia monia tukipalveluita on tuotettava itse. Tämä näkyy myös osastosihteerin laajassa toimenkuvassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö tarjoaa lapsiasiavaltuutetun toimistolle seuraavat tukipalvelut:

- henkilöstö- ja yleishallinto
- taloushallinto
- atk-palvelut ja atk-tuki

Lapsiasiavaltuutetun toimistossa työskentelevät lapsiasiavaltuutettu, lakimies, osastosihteerin ja vuonna 2007 määräämisen suunnittelija. Heidän toimenkuvansa ovat seuraavat:

Lapsiasiavaltuutettu

- toiminnan ja talouden suunnittelu
- toiminnan yleinen johtaminen
- STM:n tulosityksikön esimiehen tehtävät
- vaikuttamistyö: aloitteet, lausunnot, puheet
- päätöksenteon seuranta
- lasten elinolojen seuranta
- tiedotukseen liittyvät asiat
- yhteistyöverkostojen kokoaminen

Lakimies

- lausuntojen ja aloitteiden valmistelu
- asiakaspalvelun organisointi ja siitä vastaaminen
- lapsiasiavaltuutetun työn tuki
- päätöksenteon seuranta
- lapsiasianeuvottelukunnan toisena sihteerinä toimiminen
- koulutustilaisuudet lasten kanssa työskenteleville

Lapsiasiavaltuutetun toimiston osastosihteeri

- lapsiasiavaltuutetun sekä lakimiehen sihteerinä toimiminen
- matka-asioiden hoitaminen sekä matkalaskujen laadinta
- henkilöstöasioiden sihteeritehtävät
- laskujen käsittelyä Rondolla
- tiedonhakutehtävät
- asiakirjojen diaariointi Doktorilla, LAPS-Doktorin vastuukäyttäjä
- www-sivujen päivittäminen ja tiedotteiden välittäminen tiedotusvälineille yhteistyössä ulkoisena palveluna ostettavan tiedottajan kanssa
- virastomestarin tehtävät
- toimistossa tarvittavien tavaroiden, lehtien, kirjojen tilaukset selvitystoineen
- toiminta toimiston turvallisuusvastuuhenkilönä
- lapsiasianeuvottelukunnan tekniset sihteeritehtävät

Määräaikainen suunnittelija

- yhteydenpito lapsiin ja nuoriin – toiminnan käynnistäminen
- asiakaspalvelun ja toimintakertomuksen laadinnan tuki
- lapsiasiavaltuutetun assistenttitehtävät
- tiedottamisen tuki

Vuoden 2007 tärkeimpänä tukitoimintojen hankkeena on lapsiasiavaltuutetun toimiston oman asiantuntijajärjestelmän DOKTORIn käyttöönotto.

Aloitetaan lapsiasiavaltuutetun toimiston strategian laadinta vuoteen 2010. Laaditaan lapsiasiavaltuutetun toimiston työjärjestys.

Toimiston valtakunnallisiin tehtäviin nähden riittämätön henkilöstömitoitus aiheuttaa jatkuvia ongelmia henkilöstön jaksamisen ja työkyvyn turvaamisen kannalta. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö esitti lapsiasiavaltuutetun toimiston ehdotuksen perusteella kahden lisäviran perustamista (tiedotus ja yhteydenpito lapsiin ja nuoriin; lasten elinolojen seuranta ja arviointi) vuoden 2007 valtion talousarvioon. Nämä eivät kuitenkaan toteutuneet. Vuodelle 2007 saatiin ministeriön sisäisenä siirtona yksi määräaikainen suunnittelijan virka.

Ulkoisia palveluita ostetaan seuraaviin tarpeisiin:

- julkaisujen toimittaminen ja visuaalinen suunnittelu
- verkkopalvelun päätoimittajuus
- tiedottamisen yleinen tuki
- tiedotusvälineiseuranta
- toimintakertomuksen toimitustyö
- yksittäiset asiantuntijaselvitykset
- käännökset verkkopalveluun
- lapsille suunnatun verkkopalvelun kehittäminen

5. Julkaisut

Julkaistaan lapsiasiavaltuutetun toimintakertomus vuodelta 2006 sosiaali- ja terveysministeriön julkaisusarjassa keväällä. Oppilaskuntaselvitys julkaistaan omana julkaisuna (lapsiasiavaltuutetun toimiston selvityksiä) maaliskuussa. Mahdolliset muut omat julkaisutarpeet arvioidaan syksyllä.

Liite I

**SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ**

Perhe- ja sosiaaliosasto

22.2.2007

Lapsiasiavaltuutetun toimisto

Asia MÄÄRÄRAHA VUODEN 2007 TOIMINTAMENOIHIN

Perhe- ja sosiaaliosasto osoittaa kuluvan vuoden toimintamenoihin momentilta 33.01.21 saamistaan määrärahoista lapsiasiavaltuutetun toimiston käyttöön 391 000 euroa liitteenä olevan taulukon mukaisesti vuoden 2007 toiminnasta aiheutuvien menojen maksamista varten. Määrärahan riittävyyden turvaamiseksi on tarpeen, että lapsiasiavaltuutetun toimiston käyttöön osoitettua kokonaismäärärahaa (pl. palkat + henkilöstösivukulut, joiden riittävyys on TAO:n vastuulla) ei ylitetä.

Määrärahojen käytöstä laaditaan seurantaselvitys pääsääntöisesti joka toinen kuukausi, ensimmäinen maaliskuussa 2007. Tarvittaessa määrärahan jakopäätöstä tarkistetaan vuoden aikana.

Osastopäällikkö,
ylijohtaja
Aino-Inkeri Hansson

Finanssisihteeri
Jenni Eskola

JAKELU Perhe- ja sosiaaliosaston johtoryhmän jäsenet
Aune Turpeinen
Riitta Nevalainen

 Postiosoite: PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
Käyntiosoite: Mertonkatu 8, 00170 Helsinki

 Puhelin (09) 16001
Telekopio (09) 140 74126

 sähköposti
kansainvaikuttajat.fi

MÄÄRÄRAHA LAPSIASIAVALTUUTETUN TOIMISTON VUODEN 2007 TOIMINTAAN

	LAPS VA 417
PALKAT + HENKILÖSTÖKULUT	230 000
MUUT TOIMINTAMENOT	161 000
Palkkiot + henkilöstösivukulut	6 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	3 000
- koneet ja kalusteet (alle 1 000 €)	
- kirjat, lehdet ja muut painotuotteet	
- muut tarvikkeet ja tavarat	
Vuokrat	2 000
Toimistopalvelut	23 000
- painatuspalvelut	
- postipalvelut	
- matkapuhelimien käyttö	
- muut toimistopalvelut	
Henkilöstöpalvelut	1 500
- koulutuspalvelut	
- virkistyspalvelut	
Muut palvelut	96 500
- ravitsemuspalvelut	
- muut ulkopuoliset palvelut	
Matkakulut	28 000
- kotimaan matkat	
- ulkomaan matkat	
- taksikorttien käyttö	
Muut menot	1 000
TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	391 000